

USTAWA O OCHRONIE SYGNALISTÓW- PRAKTYCZNE ZAGADNIENIA

Kamil Miśtał
17 września 2024 r.

Webinarium zostało realizowane przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości,
w ramach projektu Centrum Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw.

Plan prezentacji:

1. Metodyka wdrożenia przepisów ustawy o ochronie sygnalistów w organizacji.
2. Obszary zgłoszeń naruszeń prawa determinujące obowiązki ochrony należnej sygnalistom.
3. Kanały zgłoszeń naruszeń prawa - kwestie techniczne i organizacyjne.
4. Procedura zgłoszeń wewnętrznych i inne dokumenty wymagane przepisami ustawy.
5. Schemat prowadzenia postępowań wyjaśniających oraz realizacji środków zaradczych.
6. Ochrona danych osobowych sygnalistów, domniemanych sprawców naruszenia oraz innych osób wskazanych w zgłoszeniach.
7. Komunikacja pracownicza w zakresie wdrożenia systemu zgłoszeń naruszeń prawa i ochrony sygnalistów.

Założenia ogólne:

W kontekście zgłoszeń wewnętrznych, informowanie - w granicach dozwolonych prawem i w jak najbardziej kompleksowy sposób - osoby dokonującej zgłoszenia o działaniach następnych, w związku ze zgłoszeniem, ma zasadnicze znaczenie dla budowania zaufania do skuteczności całego systemu ochrony sygnalistów oraz zmniejsza prawdopodobieństwo kolejnych niepotrzebnych zgłoszeń lub ujawniania publicznego.

**CZY LEPIEJ DOWIEDZIEĆ SIĘ O NIEPRAWIDŁOWOŚCIACH OD ORGANU
CZY OD PRACOWNIKA?**

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 z dnia **23 października 2019 r.** w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii

Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze
i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy
do dnia **17 grudnia 2021 r.**

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937
z dnia **23 października 2019 r.** w sprawie ochrony osób
zgłaszających naruszenia prawa Unii

Projekt z dnia 26 LUTEGO 2024 r.

USTAWA z dnia 14 czerwca 2024 r.

o ochronie ~~osób zgłaszających naruszenia~~ prawa sygnalistów

Do kogo adresowane przepisy?

1. Podmioty prawa prywatnego (przedsiębiorcy, bez względu na formę prawną).
2. Podmioty publiczne (administracja rządowa i samorządowa, sądy, organy kontroli państwowej, podmioty udzielające zamówień publicznych).

Terminy:

- 17.12.2021 – podmioty zatrudniające pow. 250 pracowników
- 17.12.2023 – podmioty zatrudniające 50-249 pracowników

Co z podmiotami zatrudniającymi mniej niż 50 pracowników?

Pojęcia prawa sygnalistów:

- **Naruszenia** - działania lub zaniechania, które:
 1. są niezgodne z prawem i dotyczą aktów Unii i dziedzin objętych zakresem przedmiotowym,
 2. są sprzeczne z przedmiotem lub celem przepisów zawartych w aktach Unii i dziedzinach objętych zakresem przedmiotowym.
- **Zgłoszenie** - ustne lub pisemne przekazanie informacji na temat naruszeń (wew. lub zewn.).
- **Zgłoszenie wewnętrzne** - ustne lub pisemne przekazanie informacji na temat naruszeń podmiotowi prawnemu.
- **Zgłoszenie zewnętrzne** - ustne lub pisemne przekazanie informacji na temat naruszeń właściwym organom (RPO lub organ publiczny).
- **Ujawnienie publiczne** - podanie do wiadomości publicznej informacji na temat naruszeń.

Kogo chronią przepisy?

- Osoby fizyczne, które dokonały zgłoszenia lub ujawnienia publicznego.
- Zgłoszenie w dobrej wierze.
- Zgłoszenie na podstawie prawdziwych informacji.
- Jest dokonane w kontekście powiązanym z pracą (motywy nie mają znaczenia).
- Dotyczy informacji o naruszeniu prawa (z wyłączeniem konfliktów i stanów psychofizycznych).

Ochrona obejmuje również:

- **Osobę trzecią** - osoba fizyczna, która jest powiązana z sygnalistą (krewni, współpracownicy).
- **Osobę pomagającą w dokonaniu zgłoszenia** - osoba fizyczna, która pomaga osobie dokonującej zgłoszenia w tej czynności w kontekście związanym z pracą i której pomoc nie powinna zostać ujawniona.

Zgłoszenia anonimowe:

Art. 10 ust. 2

Przepisy ustawy nie wyłączają przepisów odrębnych przewidujących szczególny tryb zgłaszania naruszeń prawa, w tym rozpatrywanie informacji o naruszeniu prawa zgłoszonych anonimowo.

+ środki techniczne

+ spełnienie obowiązku informacyjnego

Kogo ochrona nie obejmuje:

- Sprawcy naruszenia.
- Osoby składającej skargę w trybie KPA.
- Osobę składającą zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa.
- Wyłącznie praw i interesów zgłaszającego.

Dziedziny objęte sygnalizacją (1):

- ~~1. prawa pracy;~~
2. korupcji;
3. zamówień publicznych;
4. usług, produktów i rynków finansowych;
5. przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu;
6. bezpieczeństwa produktów i ich zgodności z wymogami;
7. bezpieczeństwa transportu;
8. ochrony środowiska;
9. ochrony radiologicznej i bezpieczeństwa jądrowego;

Dziedziny objęte sygnalizacją (2):

10. bezpieczeństwa żywności i pasz;
11. zdrowia i dobrostanu zwierząt;
12. zdrowia publicznego;
13. ochrony konsumentów;
14. ochrony prywatności i danych osobowych;
15. bezpieczeństwa sieci i systemów teleinformatycznych;
16. interesów finansowych Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej, jednostki samorządu terytorialnego oraz Unii Europejskiej;
17. rynku wewnętrznego Unii Europejskiej, w tym publicznoprawnych zasad konkurencji i pomocy państwa oraz opodatkowania osób prawnych;
18. konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela – występujące w stosunkach jednostki z organami władzy publicznej i niezwiązane z dziedzinami wskazanymi w pkt 1–17.

Przykłady działań odwetowych (1):

1. zawieszenie, przymusowy urlop bezpłatny, zwolnienie;
2. degradacja lub wstrzymanie awansu;
3. przekazanie obowiązków, zmiana miejsca pracy, obniżenie wynagrodzenia, zmiany godzin pracy;
4. wstrzymanie szkoleń;
5. negatywna ocena wyników lub negatywnej opinii o pracy;
6. nałożenie lub zastosowanie jakiegokolwiek środka dyscyplinarnego, nagany lub innej kary, w tym finansowej;
7. przymus, zastraszanie, mobbing lub wykluczenie;

Przykłady działań odwetowych (2)

8. dyskryminacja, niekorzystne lub niesprawiedliwe traktowanie;
9. nieprzekształcenie umowy o pracę na czas określony w umowę o pracę na czas nieokreślony, w sytuacji gdy pracownik mógł mieć uzasadnione oczekiwania, że zostanie mu zaoferowane stałe zatrudnienie;
10. nieprzedłużenie lub wcześniejsze rozwiązanie umowy o pracę na czas określony;
11. szkoda, w tym nadszarpnięcie reputacji danej osoby, zwłaszcza w mediach społecznościowych, lub straty finansowe, w tym straty gospodarcze i utrata dochodu;
12. wcześniejsze rozwiązanie lub wypowiedzenie umowy dotyczącej towarów lub umowy o świadczenie usług;
13. odebranie licencji lub zezwolenia;
14. skierowanie na badania psychiatryczne lub lekarskie.

DZIAŁANIA ODWETOWE = SZKODA (+ ART. 15)

Rodzaje zgłoszeń

1. **Zgłoszenia wewnętrzne** (strony internetowe, adres mailowy, adres korespondencyjny, gorąca linia, zewnętrzni dostawcy, dostawcy platform zgłoszeniowych).
2. **Zgłoszenia zewnętrzne** (bez obowiązku skorzystania z kanału wewnętrznego, bezpośrednio do organu publicznego: np. RPO, PIP, UOKIK, PUODO, URE, KNF, prokuratura).
3. **Ujawnienie publiczne** (media społecznościowe, portale opiniotwórcze, prasa).

REGULAMIN ZGŁOSZEŃ WEWNĘTRZNYCH

Wymaga konsultacji z zakładową organizacją związkową.	Konsultacje trwają nie krócej niż 5 dni i nie dłużej niż 10 dni od dnia przedstawienia przez podmiot prawny projektu procedury zgłoszeń wewnętrznych.	Wchodzi w życie po upływie 7 dni od dnia podania go do wiadomości.
Jest elementem procesu onboardingu.	Nie dopuszcza się dzielenia zasobami.	Dostępny wewnętrznie i zewnętrznie.

REGULAMIN ZGŁOSZEŃ WEWNĘTRZNYCH

Osobie ubiegającej się o wykonywanie pracy na podstawie stosunku pracy lub innego stosunku prawnego stanowiącego podstawę świadczenia pracy lub usług lub pełnienia funkcji lub pełnienia służby, podmiot prawny przekazuje informację o procedurze zgłoszeń wewnętrznych **wraz z rozpoczęciem rekrutacji lub negocjacji poprzedzających zawarcie umowy.**

Procedura określa

1. Wewnętrzną jednostkę organizacyjną lub osobę w ramach struktury organizacyjnej podmiotu prawnego, lub podmiot zewnętrzny, upoważnione przez podmiot prawny do przyjmowania zgłoszeń wewnętrznych.
2. Sposoby przekazywania zgłoszeń wewnętrznych przez sygnalistę wraz z jego adresem korespondencyjnym lub adresem poczty elektronicznej, zwanymi dalej „adresem do kontaktu”.
3. Bezstronną wewnętrzną jednostkę organizacyjną lub osobę w ramach struktury organizacyjnej podmiotu prawnego, upoważnione do podejmowania działań następnych, włączając w to weryfikację zgłoszenia wewnętrznego i dalszą komunikację z sygnalistą, w tym występowanie o dodatkowe informacje i przekazywanie sygnaliście informacji zwrotnej; funkcję tę może pełnić wewnętrzna jednostka organizacyjna lub osoba upoważniona do przyjmowania zgłoszeń, jeżeli zapewniają bezstronność.

Procedura określa

4. Tryb postępowania z informacjami o naruszeniach prawa zgłoszonymi anonimowo.
5. Obowiązek potwierdzenia sygnaliście przyjęcia zgłoszenia wewnętrznego w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, chyba że sygnalista nie podał adresu do kontaktu, na który należy przekazać potwierdzenie.
6. Obowiązek podjęcia, z zachowaniem należytej staranności, działań następnych przez wewnętrzną jednostkę organizacyjną lub osobę upoważnioną do przyjmowania zgłoszeń i podejmowania działań następnych.

Procedura określa

7. Maksymalny termin na przekazanie sygnaliście informacji zwrotnej, nieprzekraczający 3 miesięcy od dnia potwierdzenia przyjęcia zgłoszenia wewnętrznego lub – w przypadku nieprzekazania potwierdzenia, o którym mowa w pkt 5 – 3 miesięcy od upływu 7 dni od dnia dokonania zgłoszenia wewnętrznego, chyba że sygnalista nie podał adresu do kontaktu, na który należy przekazać informację zwrotną.
8. Zrozumiałe i łatwo dostępne informacje na temat dokonywania zgłoszeń zewnętrznych do Rzecznika Praw Obywatelskich albo organów publicznych oraz – w stosownych przypadkach – do instytucji, organów lub jednostek organizacyjnych Unii Europejskiej.

+ elementy fakultatywne

Rejestr zgłoszeń

- Numer sprawy.
- Przedmiot naruszenia.
- Dane osobowe zgłaszającego oraz osoby, której dotyczy zgłoszenie, niezbędne do identyfikacji tych osób.
- Adres do kontaktu zgłaszającego.
- Data zgłoszenia.
- Podjęte działania.
- Data zakończenia.

+ art. 46 (zgłoszenia zewnętrzne)

Schemat postępowania wyjaśniającego

1. Zgłoszenie.
2. Analiza zgłoszenia.
3. Rozpoznanie zgłoszenia.
4. Zakończenie albo postępowanie wyjaśniające.
5. Wysłuchanie osób.
6. Informacja zwrotna (wynik sprawy, podjęte działania, środki zaradcze na przyszłość).
7. Zakończenie postępowania i wyciągnięcie ewentualnych konsekwencji.
8. Archiwizacja dokumentacji.

Sankcje

1. UTRUDNIANIE ZGŁOSZEŃ
2. DZIAŁANIA ODWETOWE
3. NARUSZENIE OBOWIĄZKU ZACHOWANIA POUFNOŚCI
4. BRAK USTALENIA REGULAMINU ZGŁOSZEŃ WEWNĘTRZNYCH
5. PODANIE NIEPRAWDZIWYCH INFORMACJI PODCZAS ZGŁOSZENIA LUB UJAWNINIENIA PUBLICZNEGO

Ochrona danych osobowych w obszarze sygnalistów

1. Podmiot przyjmujący zgłoszenie jest administratorem danych osobowych (ADO).
2. Podstawa prawna przetwarzania art. 6 ust. 1 lit. f w zw. z art. 9 ust. 2 lit. g RODO lub art. 6 ust. 1 lit c RODO.
3. Umowa powierzenia z dostawcą zewnętrznym.
4. Pisemne upoważnienia do przetwarzania danych dla osoby/zespołu badającego naruszenia.
5. Obowiązki informacyjne.
6. Anonimizacja dokumentów.
7. Ocena skutków dla ochrony danych (DPiA).
8. Okres retencji ~~5 lat~~ 3 lata.

Spełnienie obowiązku informacyjnego

1. Sygnalista.
2. Osoba, której dotyczy zgłoszenie.
3. Osoby trzecie (np. świadkowie):
4. Art. 13 RODO
5. Wyjątek art. 14 ust. 5 lit. b RODO: termin na spełnienie obowiązku informacyjnego (ukrycie dowodów) – miesiąc.

Dziękuję za udział w webinarium, które zostało zrealizowane w ramach projektu Centrum Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw.

Kamil Miśtał

KRZEMIENI ZALIWSKA

ADWOKACI I RADCOWIE PRAWNI S.K.A.

ul. Bukowińska 24a lok. 114, 02-703

Warszawa

E-mail: biuro@kzlegal.pl

Tel: 22 188 14 70

